

סוף זמן קר"ש

עש"ק ויצא

8:34

עש"ק וישלח 8:38

מאן דלא קרי קר"ש בעונתה
בנדוי הוא כל ההוא יומא
(וזה"ל בלק פס"ו)

י"ל ע"י: התאחדות אברכים דקהל יטב לב דסאטמאר

בשמיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שיעור השבוע

חבורת יסודי התורה

פרשת ויצא

מוס' סוטה מוב' עד מוד'

פרשת וישלח

מוס' סוטה מוב' עד מוז'

בלשון מוס' סוטה רואים כי היצר
לפסית לבד עבירה, ובדרך הטבע או
אפשר להחזיר, ואין ורק כח קדושת
לפסית התורה אפשר לנצח שכינות
הקשים, ואין יתקנה להשאר יחודי כשר.
דבריו רבני שליט"א בחזקת מוס' סוטה

ה' כסלו תשע"א

ויצא

שנה י"ג גיליון ח' (תק"ל)

לשם ה'

וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך. יש לפרש עפ"י מה שדרשו
חכמנו"ל על הפסוק עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר, ובחזונו נא
בזאת אמר ד' דבמעשר מותר לנסות ה"ת אבל יעקב אע"ה אמר אשר
אעשרנו לך, כלומר שהוא לא יתן מעשר אלא לשם ד' לבד לא כדי
שיתעשר כלל וזה אעשרנו לך.

זהב שכא

ויברך ד'

נחשתי ויברכני ה' בגלגל, יש לדקדק אם לבן בעצמו יאמר ליעקב
שנתברך בשבילי פשיטא שיעקב יבקש ויורה בבקשת שכרו מלבן,
ולע"ז דלבן ר' אר"ה מזה שיעקב יאמר הלא תברכת בשבילי כי כאשר
באתי אליך עני היית וכו' שעל ידי נתעשרת, הרבה נא לי שר, לכן
הקדים לבן לאמר "נחשתי" שהוא לשון עבודה זרה, שעל ידי יחוש ע"ז
ידע זאת, ואז בוודאי יחריש יעקב
מלומר לו בשום פעם שעל ידי
נתברך, כיון שידוע זאת על ידי ע"ז
כמא דתניא לא יאמר אדם שמואל
בצד עבודה זרה פלוגתי כי אפילו
נגיעה רחוקה מאוד אל יהנה ממנה,
אבל יעקב אמר באמת פשוט ויברך
ה"ה אותך לרגל, וק"ל.

תורת משה

לא הרהר

ויקץ יעקב ממשנתו ויאמר אכן
יש ה' וגו'. יש לדקדק למה לו לסיים
ואנכי לא ידעתי. ונראה דהנה איתא
בגמרא דחלומות באים מהרהורי לבו
של האדם ביום, דהרי מימינו לא חלם
אדם שפיל נכנס בתוך מחט דק לפי
שלא עלה על לבו להרהר כזה מעולם
כיון שאי אפשר להיות. והנה הכא
שאמר יעקב אכן יש ד' במקום הזה
והוכחתו היתה מההוא שחלם שד' נצב
עלי, לכאורה איכא למימר שבאמת
זה אינו, אלא שבימים הרהר כן שד'
נצב עליו ולכן חלם כך בלילה, על זה
אמר יעקב אכן יש ד' במקום הזה,

והראי' שהי' "ואנכי לא ידעתי", היינו שמעולם לא ידעתי ולא עלה על
לבי שיש ד' במקום הזה, על כן אי אפשר להיות שהחלום בא ליד
מהרהורי היום שהי' לא ידעתי ולא הרהרתי מזה כלום ביום, אלא
בודאי חלום אמת הוא שיש ד' במקום הזה.

רמיזא באורייתא

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. יש לרמז ב"ת של הפסוק מה
שאמר ר"ל שאליפז ר' אחי יעקב ולקח את כל ממונו ולא השאיר
בדיו כי אם מקלו בלבד. וזה אמר הכתוב, דבשעה שיצא יעקב מיד ב"א
אליפז רשע שהוא בן עשו ויתן יעקב לו כל חילו ר' נישאר המקל.

מור"ד אסאד זצ"ל

העובר על שבועה

ויקח מאבני המקום וישם מראשו. פרש"י שהיה ירא מפני
חיות רעות. יש להבין למה ירא יד דוקא עכשיו מפני חיות רעות. ונראה
כי הנה יעקב אמר לעשו בעת שקנה הברכה ממנו, השבעה לי, וישבע
לו עשו. ועתה הפר עשו את שבועתו ורצה להרעו על שלקח ממנו את
הברכה, ואמר ח"ל שבו ורשעו וכן המשבוע את חבריו לשוניהם יש

כתב סופר

יש ללמוד מדרכיהם

ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה. מקשיין העולם היתכן
שכתב בתורה דברי שר של בני לבן, הלא באמת ה' הכבוד של יעקב
מהשי"ת ולא מלבן. ונראה על פי מה שפירש אר"י מרן הקדוש
מראפשיץ ז"ע הפסוק אשרי האיש אשר אל הלך בעצת רשעים וגו' כי
אם בתורת ד' חפצו, ואמר שהגם שדרך רשעים הוא רע מאוד, עכ"ז יש
ללמוד גם מדרכיהם להתאמן בעבודת השי"ת, דכשם שהרשעים לא
ינחו ולא יקשו כדי להשיג תאוותם, כן האדם צריך להתלהב בכל
כחותיו לעבודתו ית' וללמוד תורה בכל
חפצו וחשקו. וזה שאמרנו בני לבן, ומאשר
לאבינו עשה את כל הכבוד הזה, שיעקב
למד ולקח עצה לעשות רצון קונו בשקידה
ובכל כחו ואוננו, ששם שלבן עושה חטאיו
בהתאמצות ובמיעוט שינוי. ודבריהם כנים
היו, כי אמנם למד יעקב מלבן דבר זה.

עשרת ישיעה

יתקיים בידו

וייד יעקב נדר ל' וגו' ותן לי לחם
לאכול ובגד ללבוש, דקדק בכלי יקר ז"ל
דהל"ל ותן לי לחם ובגד, וכי ס"ד שילבש
הלחם ויאלץ הבגד, ותל"פ דהנה נמצא
לפעמים אשר יש לאדם עושר ונכסים
ויאבד ממנו שלא בטובתו, והוא משום
שנתחייב עונש בב"ד של מעלה, והקב"ה
ברוב רחמי וחסדיו ריחם על נפשו וגופו,
ופרע מאתו ממונו ודונו. ומעתה אם גם
יראה האדם שהשם יתברך השפיע לו שפע
ברכה ועושר, מכל מקום אינו בטוח עלהם
שיהיה מהם. כי מי יודע אם אינו על כוונה זו
כדי לפרוע ממנו תמורת נפשו וגופו, ולקח
אותם כופר לפשו. ואולי זה ה' כותת יצ"א
ע"ה בנדרו שאמר ותן לי לחם לאכול,
לשולל שלא יד' לו הלחם כדי לתן אותם
כופר נפשו, רק יתקיים בידו לאכול ולהנות ממנו וכן הבדל יתקיים בדיו
ללבוש.

דברי יואל

אי אפשר ע"י אחר

ויצא יעקב מבאר שבע. פרש"י ומקורו במד"ר, מגיד שיציאת
צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה וגו'. יצא
משם פנה הודה וגו'. רק במדרש רבה הוסיפו להקשות, והלא הו' תמן
יצחק ורביקה. ויבאר עפ"י שכתב בדברי יואל לפרש דברי הגמרא חכם
שמת אין לו תמורה, לפי שכל אחד ואחד מישראל קיבל מסיני כפי
שורש נשמתו ואין אחד דומה לחבירו, ומה שראוי שיתגלה ע"י חכם זה
א"א שיתחדש ע"י אחר, וע"כ אמרו חכמים, חכם נשמת אין לו תמורה,
שאי אפשר שישתלם עבודה השייך אליו על ידי זולתו, עכ"ל. ובזה מובן
על נכון מה שכתב רש"י"ל הלשון פנה הודה פנה הו' פנה הרהר, כי
אף שיצחק אבינו עדיין נשאר בעיר, מכ"מ בחינת העבודה השייך
ליעקב אבינו פנה לגמרי, ואין לו תמורה בעבודתו של יצחק.

בר עשה

מעין השבוע

טעם הצגת המקלות

ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולזו וערמונו ויפצל בהן פצלות
וגו' ויצא את המקלות אשר פצל בדרהטים בשקטות המים וגו'.
תמחו המפרשים איך אחז יעקב אבינו במעשה רמאות, הלא
התנו רק על אלו שיהי' נולדים עקודים נקודים בדרך הטבע שיהי'
לעקב ולא אלה שיוילדו ע"י התחכמות של הצגת מקלות.
ובאמת מפרש הרמב"ן שכיון שהסכימו להיות שכרו באלה,
היה יעקב רשאי לעשות כל מה שיוכל להולידם כן, ואולי התנה עם
לבן שיעשה בהן כל מה שירצה, עיי"ש.
ובחתי"ס מפרש שכיון שגם לבן הודה שבאה הברכה לביתו
לרגלי יעקב, ויעקב חלה פניו שיניחוהו לעשות גם לביתו ולא
יניחו לבן אלא גם החליף משכורתו, ע"כ הותר ליעקב לעשות כל
הצטדקאות להוציא בלעו מפיו של לבן שהרי הכל שלו שהברכה
באתה לרגלי יעקב, ומסיק שם שכן אירע לבני יעקב בגלות החל
הזה שהאומות ניזונים בשבילים והם מקפחים את פרנסתם
ישראל ועניי צאן אדם צריכים להמציא פרנסת עצמם ע"י עקבה
ורמ' ובאמת משלחם הכל.

עוד מפרש החת"ס שאשת לבן אם רחל ולאה כבר מתה אז,
וקי"ל במס' קידושין (י"ז ע"ב) נכרי יורש אביו דבר תורה אבל לא
לאשתו כי אין אישות לגוי, ולכן אין זכות ללבן בנכסי אשתו כי אם
לבנות' כי לא היו לו בנים מאותו אשה כמבואר במד"ד (ס"פ ע"ג)
שעד שלא ירד יעקב אבינו לביתו של לבן לא נפקד בזכרים,
ואותה ירושה לא מצינו שנתנו לבנותיו ואפשר שעכבו לעצמם, ולכן
בא יעקב גם הוא במרמה בחכמה של תורה ועושה כדיו והוציא
שלו מתחת ידו ע"י הצגת המקלות, וה' הסכים ע"י להביא הצאן
מעדר בני לבן לעדרו של יעקב להציל העווקו מידו ולא שלח
הצדיק בעולתה ידיו, וכאשר ידע ה' שכבר קיבל יעקב לפי ערך
המגיע לחלק ירושתו אם לאה ורחל ושאר זכויותיו, אמר לו ה'
שיחזיר לבית א-ל ואל יתעכב עוד בבית הרשע.

והחיד"א בפני דוד כתב שלבן עשה תחילה מעשה רמאות
כדכתיב ויסר ביום ההוא את התישים הנקודים וגו' וגם הרחיקו
דרך שלשת ימים שלא יוכלו הצאן לראותם, ויעקב אמר לו הסר
משם כל שה נקוד וטולא וגו' ולא את התישים, לקיים מה שנאמר
עם עקש תתפתל.

הרבינו בחיי ועוד מפרשים שכל מה שעשה יעקב היה מפי
מלאך כדכתיב ויאמר אלי מלאך אלקים שא נא עיניך וגו' והצגת
המקלות היה כדי להעלים הנס ולהסתירו כדי שלא יבינו לבן
ואנשיו ושלל ישיט בו עין הרע, ועוד כדי שיתקיים חסם עין
מעשה הטבע וכמשי"כ בספר יהושע (ז-ב) שים לך אורב לעיר
מאחרי' וגו' ואף שכל מלחמותיהם היה מעשה ניסים כדי שיעשו
דבר שיהי' סבה לנס.

בספר"ק דברי יואל מפרש מרן ז"ע ששליחות המלאכים
להביא מעדר לבן בלא יעקב, לא היה סגיא, כדי שלא יעקב לבן
בכח כשפיו, כי הכשפים בכוחם להכריח גם שרי מעלה, ולזה היה
צורך גם ע"י פעולתו של יעקב אבינו בתחבולות המקלות, וגדולים
מעשה צדיקים ממעשי שמים וארץ שאין כח בכשפים לשלוט בהם,
ואולי לזה לקח מקל לבנה לח ולזו וגו' כי היה ידוע ליעקב
סגולתו לבטל כח הכשפים. עוד מפרש שלא רצה יעקב לתנות
מעשה ניסים, ע"כ הציג המקלות שיהא הנס מלוכב בטבע ויוכל
להיות מהם, ועיי"ש עוד טעמים בזה.

אלה תולדות

נולד בשנת תקנ"ה לאביו הגאון ר' דוד זצ"ל שה' מגיד מירסר דעיר חמלניק, הנועד לאיש קדוש ובעל מדרגה, ואצל אביו זה נתגלג, ועלה ונתעלה במעלות רמות בתורה ויראה, ויצא שמו כחריץ ומפולפל וגם נתוודע בדקתו ותהלתו כמיוקדושים, וסיפר הוא בעצמו פעם ואמר די וועלט מינט אז פון א הינדל מיט לאקשן ווערט מען א גוטער יוד, וסיפר שבהיותו נער כבן תשע שנים וה' יתום ונתגלגל בבית סבתו, פעם ישב ולמד כל ליל שישי, ולמחרת בצחרים הגישה לו זקנתו סעודה טובה יותר מהרגיל, והבנתי שזה מפני שלמדתי בלילה, ומרוב צער נשכתי את ידי "און זיך אפגעביסן" א שטיק פלייש" (מאמר מרדכי). בהגיעו לפרקו נשא את בת הגה"צ רבי נתן נטע זצ"ל רב ואב"ד בעיר אוורייטש.

בצל רבותיו

רבו המובהק ה' הרה"ק ר' נחום מטשערנאביל ז"ע בעל מאור עינים שאליו שלחו אביו עוד בימי צעירותו, ועוד יותר נתקשר אל הרה"ק מטשערנאביל בהיותו בבית חותנו שה' קשור בקשרי ידידות עם הרה"ק מטשערנאביל ממש כבחינת אהבת דוד ויונתן, ובכל עת מצוא הוזכר שמו בסילודין, ומסופר שלהרה"ק מאוורייטש היה את בשם ר' משה אפרים שהיה איש קדוש מאוד, פאם אמר לאחיו הרה"ק מאוורייטש שלא היו לו בנים, שאם יתן לו קוויטל יפעול בעבורו ויושע בוש"ק, ואמר לו הרה"ק כל ימי עבודתי את הבורא ית' במדת הנצחון, ומימי לא נתתי קוויטל לאף אחד חוץ מהרבי שלי, ואיני יכול ליתן לך קוויטל.

אבל בנוסף לזה נסע להסתופף בצל צדיקי הדור וגם ה' אצל הרה"ק הרב ר' זושא מאניפאל ז"ע, וגם קיבל הרבה מהרה"ק מבארדיטשוב ז"ע, ופעם שמע אחד מגדולי המתנגדים מדבר בביטול מרבו הרה"ק מבארדיטשוב, ועמד הרה"ק להגן על כבוד רבו ומחה בחריפות גדולה, ואמר לו אותו גדול שאם לא יפייסו, לא יזכה לבנים רח"ל, ואמר לו הרה"ק אעפ"ל לא אבקש סליחתך, הרי כבודי ברובי, ולא פייסו.

לאחר הסתלקותו של רבו הרה"ק מטשערנאביל ז"ע נתקשר עם בנו הגה"ה הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל ז"ע, ממש לא זה ידו מתוך ידו, וקשרי ידידותם רואים אנו כמה שכתב הכותב הספר בת עין, מביא שם בהקדמה מכתב ששלח לו רבו הבת עין ז"ל: נידון הדפסת ספרי מוהרדענא באם יסיכמו צדיקי הדור להדפיסו, וביחוד ה"ה ידידי הרב הצדיק המפורסם מו"ה מרדכי נ"י מ"מ דק"ל מטשערנאביל, ובתנאי שיעניי היטב בכל הכתבים שלי וכו', ואז אם יסיכמו ויהיה רצונו להדפיס אזי גם רצוני יה' על הדפסת הספר, וכמס' פנים אל פנים, שהרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל אמר לו שיקרא ספרו תולדות אדם, דבאדם נכלל גם שמו אברהם דוב מרדכי.

נשיאותו

כשודע לא הגיע לשנת העשרים כבר נקרא לכהן ברבנות על כסא אביו בתמלולו, ובשנת תקמ"ה כאשר חותנו הרה"צ ר' נתן נטע עלה לגלג' מרומים, שלחו בני העיר אחריו שיבוא למ"מ חותנו באוורייטש והוא נאות להם, ושמה באוורייטש ישב ימים רבים ועל שמה נקרא עד היום הרב מאוורייטש. בשנת תקפ"ו הוכתר כרב בעיר זיטאמר, וזו היתה לו מושבו האחרונה בחוץ לארץ ומשם נסע לא"י.

עניי בה תמיד

מאז ומתמיד שאף לעלות לארץ ישראל, כשיבקש תלמידו רבי משולם זוסמאן להדפיס ספרו בת עין עוד בשבתו בזיטאמר בקש ממנו לעכב את ההדפסה עד שיעניי הכתבים לא"י וכה כותב לו "מוטב שאקח את הכתבים לארץ ישראל, כדי שייספגו את קדושתה של הארץ ויתבסמו מריחה ולאחר מכן יודפסו", ועוד כותב ושם הספר קראתי בת עין מפני שעולה כשמי אברהם דוב בער, עוד טעם מפני שהכנסתי בהכתבים קדושת ארץ ישראל, אשר "עניי בה תמיד", לפני עלייתו לארץ"ל נסע אל צדיקי דורו להפדר מעמם, בעת היותו אצל הרה"ק מרוזשין ז"ע אמר לו בטענה על מי יעזוב את חסידי הרבים שנתחממו לאורו, נסיעתו היתה רצופה פלאים, באגרותו ששלח לתלמידו כותב מעט מה שיעבר עליו ז"ל: כאשר קודם נסיעתי הייתי בטשערנאביל אצל המגיד רבי מרדכי לקבל ממנו ברכת פרידה, ובקשתו שיתן לי שמירה על הים, אמר אשר ישלח לי שמירה לאדעס, וכאשר באתי לאדעס, הלכתי להגאון המפורסם רבי יעקב'ל הפרפר ודרשתי ממנו אולי קבל שמירה מהמגיד מטשערנאביל בשבילי, מחמת שרבי יעקב'ל ה' ממקורבו של המגיד, והשיב שלא קבל שום דבר ועמדתי ב' שבועות באדעס והמתנתני על השמירה ולבסוף לא

הילולא דצדיקא

הרה"ק ר' אברהם דוב מאוורייטש זלה"ה
בת עין - י"ב כסלו תרי"א

הגיע, והוכרחתי לנסוע כן, וביום א' שישבתי על הספינה בא אלי עני אחד ובקש ממני נדבה וראיתי בתואר פנים שלו שהוא עני הגון, ונתתי לו נדבה ב' זוזים, ולא רצה לקבל ובקש רק רענדל אדום והתחלתי להתנצל לפניו כאשר אני נוסע לארץ הקדושה ומעט מעות יש לי ואח"כ נעלם ממני וכן ה' ביום ב' ורציתי ליתן לו א' ור"כ, ולא רצה ואמר רק ארויט רענדל הוא רוצה וכן ביום ג', וכאשר ירדתי מהספינה העני ג' יד מהספינה ואמר לי אשר אין דורש ממני מעות מחמת שהמגיד מטשערנאביל שלח אותו למענכם ולשמרכם על הים.

על אמת קודש

בשנת תק"ץ הגיע לארצה"ק, וכבר בתחילת ביאתו התחיל להפיח רוח חיים בישוב היהודי צפת ששם קבע את דירתו מיד בעלותו ארצה, בני העיר צפת הכירו בימים הראשונים עם ביאתו את האור הגדול שהגיע אליהם, והם קבלוהו עליהם למנהיג וחרדו לכל מוצא פיו, גם הרה"ק ר' שמואל העליר זצ"ל רבה של צפת הכיר בגדלותו וקבל מרותו ונתקשר עמו בקשרי ידידות, והיה נוהג אם נעשה לו במשך היום איזה שאלות וספיקות היה ורשם זאל על פתקא, וכשבא לתפלת מנחה נתן הפתקא להבת עין ז"ע מאוורייטש, והוא פשט לו כל השאלות והספיקות, פעם היה לו פתקא עם הרבה שאלות וספיקות וכשהראה הפתקא להבת עין פשט לו כל הספיקות תוך כמה דקות, וכשראה הבת עין על' שמואל שיש לו קצת חלישת הדעת, אמר לו הבת עין גלייטב מיר איין שמונה עשרה אפ צו דאווינגן איז ביי מיר שווערער ווי די אלע זאכן.

ומענין לענין באותו ענין מסופר שר' שמואל ה' בקי בחכמת הרפואה ותמיד שלח הרה"ק מאוורייטש אנשים שבאו אליו לצורך רפואה אל ר' שמואל פ"א בהגיע אליו אחד החולים ששלח הרה"ק מאוורייטש, סירב ר' שמואל לרפאותו, באמרו אליו שהחליט להפסיק עסקו בחכמת הרפואה, באשר שהוא מוכרח לעיין בספרי רפואה הכתובים בלשון לע"ז, ואותיות הלוועז'ת מטרידות אותו בעת עמדו בתפילה, החולה הלך חז' להרה"ק מאוורייטש ומסר לו החלטתו שר' שמואל, שלח הרה"ק מאוורייטש אחר ר' שמואל ובקשו שימשיך ברפואתו בגלל שע"י כך נצמח רפואה וגם ישועה לאחב"י כיון שע"י שמרפא מפעם לפעם גם נכרים, וע"י כך נמתק קצת את שנאתם ליהודים, ושפ"ר שמואל את לבו עבור מחשבותיו המטרידות אותו, העביר הרה"ק מאוורייטש את ידו על פניו ובוה סלק לגמרי את מחשבותיו.

ותרעד הארץ

שמו יצא בקרב הארץ לאיש קדוש, ובעל מופת גדול ומסופר ממנו מופתים מופלאות רבות, ואחד מהם הידוע ביותר, ונשאר זכר למופת הזה, ה"ה המופת בעת הורעיות אדמה בצפת, שנחפזו ונהרסו כל הבתים וכל הבתי כנסיות, וכל העיר חרבה עצומה, ובשעת שהתחיל הרעש ה' הרה"ק מאוורייטש ז"ע בשעת תפלת מנחה, ומתפלל בית המדרש רצו לברוח החוצה, כי כותלי בית הכנסת מעדו וכמעט שנפלו, והרה"ק מאוורייטש ז"ע הזהיר אותם שאף אחד לא יצא החוצה, וצויה

שכולם יתקרבו אליו, וכן עשו וכל המתפללים הצטופפו מיד אצל הרב מאוורייטש ז"ע, ואז אירע המופת הגדול שחצי ביהכנ"ס נהרס, ואולם אותו החצי שבו נמצא הרה"ק מאוורייטש ז"ע והמתפללים, נשאר עומד וגג הכיפה נשאר עומד תלוי כמעט באויר.

ויהי בעלותו השמימה

בשנת תר"א שורה מגיפה נוראה בתוך העיר צפת, והפילה חללים רבים רח"ל, וגם הרה"ק מאוורייטש ז"ע נתפס במחלה זו, והתאבק כמה ימים עם החיים, והבטיח לבני העיר, כי הוא הקרבן האחרון במגיפה הזאת ואחריו לא תה' עוד מגיפה בעיר זו, וכן הוה שעם פטירתו ביום י"ב כסלו בהשיבו נשמתו הזכה ליצורו נעצרה המגיפה, כמה ימים לפני פטירתו שלח לקרוא את ר' שמואל העליר זצ"ל כדי למסור לו את כל תורתו וחכמתו שקבל מרבותיו, ובני ביתו של ר' שמואל העליר זצ"ל לא הרשו לו שילך לבית הרה"ק מאוורייטש ז"ע שפחדו שגם הוא ידבק מהמחלה, וכל ימיו נתחרט ע"ז ר' שמואל על שלא הלך לקבל ממנו חכמת התורה. נטמן בבית"ח בצפת במערה אשר ספונים בו הרה"ק בעל ערבי נחל, והרה"ק ר' ארי' לייב מחלטישיסק ז"ע.

לאחר פטירתו ביקש הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל שישלחו לו בגד שלבש בו הרה"ק מאוורייטש, ושלחו לו אחד מהבגדים, והיו צריכים לתקנו להתאימו למיתו, והביא הרה"ק חייט וצויה שיעבוד רק בביתו ושאת השריים יגנוזו ולא יורקו.

ממעייני הפשט

עד שובם להתייצב

והנה סלם מצב ארצה וג' והנה מלאכי אלקים וג'. הראונו בחלום הנבואה כי כל הנעשה בארץ נעשה על ידי המלאכים הכל מגזרת עליון עליהם, כי מלאכי אלקים אשר שלח ה' להתהלך בארץ לא יעשו קטנה או גדולה עד שובם להתייצב על אדון כל הארץ לאמור לפניו התהלכנו בארץ והנה יושבת בשלות או מלאה חרב דם, והוא יצאה עליהם לשוב לידת בארץ ולעשות דבר. והראונו כי הוא יתברך נצב על הסלם ומבטיוו ליעקב בהבטחה גדולה, להודיע שהוא לא יהיה ביד המלאכים אבל יהיה חלק ה' ויהיה עמו תמיד, כמו שאמר והנה אנכי עמן ושמרתיו בכל אשר תלך, כי מעלתו גדולה משאר הצדיקים שנאמר בהם כי מלאכיו יצוה לך לשמור בכל דרכיך.

רמב"ן

נדחו ממחיצתו

והנה מלאכי אלקים עולים, היינו המלאכים שהלכו להפוך את סדום, שתלו הכבוד לעצמן, שאמרו כי משחיתים אנחנו, וגם גלו מסותרין של הקב"ה, ולכן נדחו ממחיצתו של הקב"ה ק"ח שנים, ועכשיו עלו.

דעת זקנים מבגלי חוס

משם מתפשטים

הארץ אשר אתה שוכב עליה, קפל כל הארץ תחתיו. עיין פירוש דבר זה בפרשת בראשית בפסוק אשר לוקח משם, לפי ששם מכין מרכז העולם, והושב במקום ההוא דומה כאילו שוכב על כל הארץ, כי משם מתפשטים כל האקלימים, לכן נאמר ופרצתי ימה רצה לומר ממקום זה הפרוץ לכל ד' רוחות, כי ע"י קניית מקום זה תקנה כל ד' רוחות העולם כי משם מקורם.

כלי ידק

גם מקדש שלמעלה

וזה שער השמים. פירש רש"י מקדש של מעלה מכוון כנגד מקדש של מטה, ואם תאמר כיצר היה המקדש שלמעלה כנגד מקדש של מטה, הרי הוא קפץ נגד יעקב כדאמרינו לעיל, לכן צריך לומר שגם מקדש של מעלה קפץ כנגדו.

חוקיני

הולך מדעתו

וישא יעקב רגליו. ונה כשילך האדם מדעתו אל מקום מכוון מאתו, יצדק עליו שהוא נושא את רגליו, אבל כשאר יסע מאיזה מקום מבלי אין שם מנוח לכף רגלו, יצדק עליו שרגליו נושאות אותו, כענין ויבילוהו רגליו.

ספרות

לעתיד לבא

אחי מאין אתם ויאמר מחן אנחנו, הידעתם את א' וגו'. הפשט, לעתיד לבוא ישאלו את ישראל הבאים מתחת ידי הגלות איזו מאין אתם, ויאמרו מחן אנחנו. פירוש מחורנו על מקום אנחנו שבעי רוגו ועומי נפש, הידעתם אם הלבנו עוונותים בניחור גרון אשר צעקתם מתוך הלחץ אשר לחצו אתכם בבלות, ויאמרו ידענו, כי יור צאון במהרה.

פירוש הראש

לסייע לו

יולה אישי אלי. עד עכשיו הייתי מנהלת שני בני בשתי ידי, ועכשיו שנולד לו בן שלישי יצטרך אישי לסייע לי לנהלם.

חוקיני

בכולן יחפון

ותלד ליעקב בן. הוכיז בכל רפשות ליעקב, להגיד כי הוא חפץ ומודה בהם, ואינו נקרא לו בן האמה רק בן ליעקב כבני הגבירות המתחזים אליו. ואמר בלאה בן חמישי וכן שיש ליעקב, בעבור רביי הבנים. לומר כי בכולן יחפון ואת כולם יקרב, ולא הוכיז בראשונים בן.

רמב"ן

מהו תרפים

ותגוב רחל את התרפים. ואמר בפרקי רבי אליעזר מהו תרפים, היו שוחטין אדם בכור, וחותרין אותו, ומולחין אותו במלח ובשמים, וכותרין על טס של זהב שם רוח טובה, ומניחין אותו תחת לשונו, ונותנין אותו בקיר, ומדליקין לפניו נר, ומשתחווים לו, והוא מדבר, כדכתיב התרפים דבריו און, ולכן גנבה אותן שלא יעידו ללכן כי ברח יעקב. או נמי נתכוונה לעקור עבודה זרה מבית אביה.

דעת זקנים מבגלי חוס

והיה זרעך כעפר
הארץ ופרצת ימה וגו'.
איתא במדרש (שמואל פכ"א
ס"ח) רבי עקיבא אומר,
בזכות יעקב אני קורע
להם את הים, שנאמר
ופרצת ימה. ויש להבין
למה נקרא הים דייקא
בזכותו של יעקב.
(ב) וייקץ יעקב
משנתו ויאמר אכן יש ה'

במקום הזה ואנכי לא ידעתי, דקדק באור החיים הקדוש
על מהו התמיה ואנכי לא ידעתי, שנראה שצריך לדעת כל
נטת. עוד הקשו המפרשים וכי יעלה על הדעת שיעקב
אבינו לא ידע עד כה אשר יש ה' במקום הזה, והלא מלא
כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה.

(ג) וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי
ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכול
ובגד ללבוש, ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי
לאלהים, ופירש"י בשלום, שלם מן החטא שלא אלמד
מדרכי לבן.

ויל' בהקדם מאמר א"ז מרן הבעש"ט הקדוש זי"ע
(הובא באורח לחיים פ' לך) על דברי הגמרא (שבת עה.) שוחט
משום מאי מחייב, משום צובע, וכתבו התוס' (ד"ה שוחט)
אשוחט דעלמא קאי. והכוונה כי שוחט דעלמא רומז על
מלאך המות שהוא היצר הרע, ואמרו חז"ל (סוכה נב.)
דלעתידי לבא ישוחט אותו השי"ת, ועל זה הקשה משום
מאי חייב, והלא הוא עושה רצון קונו ובשביל כך נברא
להסית בני אדם לעבירה, ומשני משום צובע, היינו שהוא
צובע את העבירה למצוה ומראה פנים לבני אדם כאילו
עושים מצוות, ובשביל זה לא נברא ועל כן חייב, עכ"ל.

ועל פי זה נראה להמליץ טוב בעד בני ישראל להקל
מעליהם עונש החמור על כל חטאתם ח"ו, דק"ל (סנהדרין
סב.) דמתעסק פטור בכל התורה כולה, ובכן כיון שהיצר
הרע הוא צובע העבירה לדבר רשות או לדבר מצוה, הרי
האדם פטור מטעם מתעסק, דהלא כוונתו היתה דבר

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לפרשת השבוע

נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

רשות או מצוה.
ובדרך זה יש
לפרש הכתוב בפ'
תולדות, וירח את ריח
בגדיו ויברכוה ויאמר
ראה ריח בני כריח
שדה אשר ברכו ה',
ופירש"י זהו שדה
תפוחין. וכתב א"ז
זללה"ה בייטב לב (פ'
תולדות) רומז לשבת

הנקרא (וזהו יתרו פח.) חקל תפוחין קדישין, עי"ש. ויש להבין
הרמז בזה. אך ביאור הענין דהנה פליגי האחרונים בענין
מתעסק, שיטת החוות דעת במקור חיים (סימן תל"א)
דבמתעסק הוי כאילו לא נעשית העבירה כלל, ושיטת
הגאון רבי עקיבא איגר זללה"ה בתשובותיו (סימן ה) דמקרי
עבירה בשוגג, ומקרא ממעטינן ליה דפטור מקרבן, ורק
לגבי שבת דממעטינן ליה משום דמלאכת מחשבת אסרה
תורה (שבת עב.), דבמתעסק דלא הוי מלאכת מחשבת, אינו
בכלל מלאכה וכאילו לא נעשית העבירה כלל, עכ"ל. חזינן
מזה דבמלאכת שבת היכא דלא הוי מלאכת מחשבת כולי
עלמא מודי דלא הוי בכלל מלאכה ולא הוי עבירה כלל,
אבל גבי שאר דברים אי מתעסק חייב פליגי בזה
האחרונים. ומעתה כאשר נכנס יעקב אבינו לקבל הברכות
וירח את ריח בגדיו, ודרשו חז"ל (סנהדרין לו.) אל תקרי בגדיו
אלא בגדיו, היינו אלו שחטאו, לזה ביקש יצחק אבינו
להמליץ טוב עליהם ולהקל מעליהם עונש החמור, ועל זה
אמר ראה ריח בני, שיש לו ריח טוב כיון שכוונתו לדבר
רשות דבר מצוה והוי מתעסק לגבי עבירה, כריח שדה
אשר ברכו ה', זה שבת קודש דמתעסק פטור מכל וכל
דלא הוי מלאכת מחשבת, והכי נמי בשאר מלאכות נקטינן
כשיטת החוות דעת דבמתעסק נחשב כאילו לא נעשית
העבירה כלל ופטור מעונש החמור.

ובזה יתבאר הכתוב וייקץ יעקב משנתו, וכתב א"ז
זללה"ה בעצי חיים בפרשתן בכונת הכתוב, שנתעורר
בתשובה ע"ד שכתב הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ג ה"ד) עורו

ישינים משניתכם, עי"ש.
ולדרכו בקודש יתפרש המשך
הכתוב כי יעקב אבינו שחשב
ברוב ענוותנותו שחטא, המליץ
על עצמו מליצה ישרה ואמר
אכן יש ה' במקום הזה, דאף על
פי שחטא, עם כל זה עדיין הוא
דבוק בהקב"ה ולא נדחה
מהשיכונה, והטעם כי ואנכי לא
ידעתי, שלא ידע פגם החטא,
אלא ה"הצ"ר רימה אותו ובא
עליו בערמה לצבוע לו בצבע
יפה את העבירה לדבר מצוה
או רשות, ובאמת כל כוונתו
ומחשבתו לא היה לדבר
עבירה, ולכן פטור מטעם
מתעסק.

והנה בשעת קריעת ים
סוף קטרג שר של מצרים (ולקוט
בשלא רמז ורל) דגם ישראל חטאו
ואינם ראויים לנס, אכן מעתה
הרי חידש לן יעקב אבינו
מליצה על ישראל ואנכי לא
ידעתי, דכיון דלא ידע פגם
עבירה הוי מתעסק ופטור, ולכן
בזכות יעקב שהמליץ ואנכי לא
ידעתי, על ידי זה זכו ישראל

שלא יתייאש אדם מן הרחמים

די וואך געפינ מיר ביי יעקב אבינו, ויצא יעקב
מבאר שבע וילך חנה, דער חיד"א ברענגט א
אינטערעסאנטע מדרש אז יצחק אבינו האט געגעבן
פאר יעקב א גרויס פארמעגן, און אליפז איז אים
נאכגעלאפן און צוגענומען פון יעקב אבינו אלעס
וואס ער האט געהאט, אפילו די בגדים, און אזוי האט
ער אים איבערגעלאזט אויף א שרעקליכן מצב על אם
הדרך, און יעקב אבינו האט נישט געקענט אזוי
ווייטער גיין, איז דארט געווען א וואסער, און יעקב
אבינו איז אריין אין וואסער, איז געקומען צו פארן א
רייטער, און ער האט באשלאפן אז ער גייט זיך אביסל
באדן אין וואסער, ער האט זיך אויסגעטון די בגדים,
און ער איז אריין אין וואסער, איז געקומען א וואל און
האט אים פארשוועמט, אזוי ווי ער איז דערטרונקען
געווארן איז יעקב אבינו ארויס פון וואסער און
גענומען זיינע בגדים, און איז ווייטער געגאנגען, אזוי
ברענגט דער חיד"א א מדרש.

די מעשה איז א געוואלדיגע מוסר השכל, א
מענטש ווי יעקב אבינו גייט ארויס מיט א גרויס
פארמעגן, קומט אליפז און נעמט אים אלעס אוועק,
און לאזט אים איבער אין אזא שפלותדיגן מצב, אין
אזא צייט אז ס'דרייט זיך אזוי איינעם פלוצלינג
איבער דאס רעדל, פאלט מען אריין אין יאש, אזא
בראך, יעקב אבינו האט זיך אבער נישט מייאש געווען,
ער איז אריין אין וואסער, און ס'האט נישט לאנג
געווינערט, דער אייבערשטער האט אים געהאלפן, און
דאס רעדל האט זיך צוריק געדרייט, און ער האט שוין
געהאט בגדים און שוין געהאט א פערד, און מסתמא
האט יענער געהאט אין טאש נעפעס, האט ער שוין
געהאט עפעס א פרוטה ביי די נשמה.

דאס איז א געוואלדיגע מוסר השכל, מענטשן
מאכן מיט אין לעבן, מען האט אמאל גוטע מינוטן,
און ס'מאכט זיך אמאל א שווערע מינוט, מען מיינט
ס'איז עק וועלט, מען קען זיך פארשטעלן אזא מצב
ווי יעקב אבינו איז געווען עק וועלט, יעקב אבינו האט
זיך אבער נישט פארלוירן, דער אייבערשטער וועט
העלפן, עזרי מעה' ה' עושה שמים וארץ.

און א מענטש דארף דאס שטענדיג געדענקן, אז
ס'מאכט זיך אמאל א שווערן טאג, מען קען כאפן א
גוטן פליק, ס'טוט וויי און מען האט עגמט נפש און
צער, ס'מאכט זיך אזוי אין לעבן, דער אייבערשטער
זאל העלפן ס'זאל זיך נישט מאכן, ס'מאכט זיך אבער,
דארף מען געדענקן יעקב אבינו דער בחי האבות און
זיין מצב, עזרי מעה' ה' עושה שמים וארץ, ס'איז דא א
באשעפער און סוף כל סוף העלפט ער יעדן איינעם,
אביסל פריער אביסל שפעטער, יעדער ווערט
געהאלפן.

יצחק אבינו האט געבענטשט יעקב אבינו ויתן לך
האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש,
מט"ל השמים איז בגימטריא דע"ת, אליפז האט
אלעס געקענט אוועקנעמען פון יעקב, זיין זילבער זיין
גאלד, און אפילו זיינע בגדים, אבער די ברכה וואס
יצחק אבינו האט געבענטשט יעקב אבינו ויתן לך
האלקים מט"ל השמים, דעם דעת האט ער נישט
געקענט אוועקנעמען, דאס איז געבליבן, און ער האט
זיך נישט פארלוירן, ער האט געהאט דעם דעת. און
דאס דארף מען געדענקן, מען קען אלעס פארלירן,
דעם דעת טאר מען נישט פארלירן.

מתוך דרשת התחזקות לתלמידי שיעור ג' במתיבתא
יום ב' ויצא תשע"א

בידיים, דשוב אין כאן שום חטא וראוים הם לנס, ושפיר
נקרע הים בזכות יעקב.

והנה מבואר במס' כריתות (דף ט"ז) דבחלבים ועריות
מתעסק נמי חייב כיון שנהנה, ובזה יתבאר מה שאמר
יעקב אבינו אם יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר
אנכי הולך ונתן לי לחם לאכול וגו' ושבתי בשלום אל בית
אבי, שלם מן החטא. ונתכוון יעקב אבינו לבקש בזה מן
השי"ת שישמור אותו מן החטא שלא יכשל במידי
דאכילה, כי על מידי דאכילה ליכא מליצה דמתעסק כיון
שנהנה, וזה שאמר ונתן לי לחם לאכול וגו', ובזה אהיה
שלם מן החטא.

55 Forest Rd. Monroe N.Y. 10950 (845) 783-5800 #3

דבר בעתו מה טוב

הננו בזה להודיע לכל הקהל הקודש אנ"ש שיחיו כי יה' להשיג אי"ה קונטרס

חידושי תורה

מכ"ק מרן רבינו עט"ר שליט"א

ימים נוראים תשע"א לפ"ק

אצל מסיבה רבתי

לטובת קופת אבני חסד

יום ג' וישלח הבעל"ט

בביתו נאווה קודש של כ"ק רבינו שליט"א, פטרונו הקופה

152 היוז סט.

לכל המשתתפים לטובת הקופה בגוף ובממוץ

בברכת התורה

חברי הוועד

על חומות ירושלים

בס"ד

תושבי קרית יואל קבלו בכבוד ובהערצה את הרה"ח ר' ישעי' אשר זעליג אייכלער הי"ו שבא לטובת "אסירי החינוך" במושב עמנואל, שנרדפים באכזריות וחימה ע"י הב"ץ הציוני שתובעת עלבונה, על אשר זכו לקדש שם שמים וללעוג על הב"ץ אשר חשבו להשתלט על החינוך הטהור. האורח הנ"ל הביא אתו עמו את ה"קנסות" ששמונים ושמונה הורים נתייבו לשלם 3600 ש"ח על עוון בזיון בית המשפט. עסקני הוועד קבלו על עצמם לכסות כל ה"קנס" ובה לחצו את ידיהם של אלו הסובלים למען מסי"ג על החינוך הוהור.

האורח נתקבל בהערצה ע"י כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א שגם השתתף בסכום נכבד לשלם הוצאות הקנס, וגם חיזק ואימץ את ידי העסקנים שיח"י לפעול לטובת הענין שמצוה רבה וקידוש שם שמים כרוכה בה.

העסקנים ימריכו כחם בכל קהל אנ"ש: אנא שאו ידיכם קודש, כלנו נלך בעקבות אבינו ורעינו שליט"א ולהשתתף בסכומים הגונים לגדול המצוה כי רבה הוא, ובה להכריז קבל תבל ומלואה "אין לנו חלק ונחלה בשלטון הרשע".

*

בעזה"ש"ת יתקיים א"ה בימים הקרובים "מעמד היסוד" לטובת המוסד בית חינוך לאנשי ישוב הישן "עטרת ירושלים" בעיה"ק ירושלים.

כאמור בשבוע העל"ט מדובר הוא בבית חינוך גדול שבה מתחנכים יותר משש מאות תלמידות על דרך ישראל סבא, שלדאווניו כבר נסגר המוסד תחת בריח ומנעל יותר מג' חדשים, והתלמידות ישבו בביתם בלי בית חינוך, ובפקודת כ"ק מרן הגאב"ד ירושלים שליט"א ובית דין הצדק בעיה"ק נטל המנהל הרה"ג רבי אהרן דימאנט שליט"א כל המשא הכבד על כתיפו, ומאז ועד עתה לא מצא מנוח לרגלו, ועוסק יום וליל לטובת המוסד במסירות נפש ממש.

המסיבה של מצוה "מעמד היסוד" יתקיים א"ה בבית הרה"ג רבי בציון לאוב שליט"א מו"ץ בקהלתנו, ומרבני וועד שמירת חומותינו ירושלים, ובקשרינו שטוחה לכל אחד ואחד להשתתף ולסייע לטובת המוסד בגוף ובממון בסכומים הגונים.

בואו בהמוניכם למען החינוך הטהור

בשבוע הבעל"ט יתקיים א"ה בקרית יואל יצ"ו מסיבה לטובת המוסדות "מהרי"ץ דושינסקי" המתנוססת לשם ולתפארת בעיר בית שמש, העומדת בנשיאות כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א תחת הדרכת אחיו הגה"צ רבי מרדכי יהודא דושינסקי שליט"א אבד"ק מהרי"ץ דושינסקי בבית שמש יצ"ו. המסיבה יתקיים א"ה בבית הרה"ח רבי חיים ידידי פישער שליט"א מנהל מוסד "שערי חמלה" בק"י, וברביון חזקת שאנ"ש תושבי קרית יואל ישתתפו בהמסיבה ברוח נדיבה ופז"ש פיצעיה בגוף ובממון לחזק המוסדות העומד כעת בזמן קשה ועול הכספי קשה מנשא, ובפרט שבאלו הימים נגמר הבנינים החדשים של המוסדות לצורך מאות התלמידים ותלמידות, ונצרכו לסכומים גדולים שיכלו לכנס שם בשטומ"א.

תושבי קרית יואל מקבלים בברכת ברוכים הבאים פני הני שלוחי דרחמנא של המוסדות הקדושים "תולדות אברהם יצחק" בעיה"ק ירושלים ונבב"א, העומדים תחת נשיאות כ"ק מרן אדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א שבאו לשערי עירינו לטובת המוסדות הקדושים.

בשב"ק יתקיים א"ה בעיריית קרית יואל "אפיל" לטובת מבצר האדיר של מוסדות תוא"י בעיה"ק, בו בזמן ש"ק מרן האדמו"ר מתוא"י שליט"א נמצא פה בנוא יארק לטובת המוסדות הקדושים.

לכן בקשרינו שטוחה לפני כאמ"ל לחזק המוסדות הקדושים, שלא יפלו ברח תחת משא כבידה הליו, ולקבל פני העסקנים החשובים הי"ו בסבר פנים יפות ולתרם להגנים לטובת המוסדות הקדושים.

על שמעות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב!

בשורה גהיע לתלמידי וחסידיו אטמטאר ההוגים בדבריו הקדושים של אבינו ורעינו רביה"ק זי"ע, ובפרט בהספר הקדוש "יואל משה", שהנה זה עתה נגמר החלק השני של הספר "אור כי טוב" וכמעשהו בראשונה עשה המחבר הרה"ג ר' מאיר וויינבערגער שליט"א מהל התאחדות אברכים דקהלתנו באנטווערפן יצ"ו, ביאור נפלא בלשון צח ומזוכך דבריו הק' הקילרון לעינים של רבינו הק' זי"ע, מסודר באופן נעים מאוד דבר דבר על מקומו עם מפתחות ותמצית דבריו הק' אחר כל ענין, כדי להקל על הלומדים החשובים ההוגים בדבריו הק'.

הרה"ג המחבר שליט"א נמצא כעת פה בנוא יארק יצ"ו והזדמנות ינתן לקהל אנ"ש נדיבי לב הי"ו לקנות שערים וזכותים של הספר, ואין די באר גדול הזכות והנח"ל לרביה"ק זי"ע בגו"מ בה שעזורים ומסייעים לעסוק בתורתו ומשנתו.

ברכות מאליפות

ברכת מזל טוב שלוחה בזה למע"כ ידידנו הרב הגאון המפואר, מלא וגדוש בתורה ויוראה על כל גדותיו, כמעניין המתערב באוצרותיו, יזיו ר לו בעריכת המדור "בשבילי הלכה" מידי שבוע בשבוע

הרה"ג ר' שבתי הכהן קאהן שליט"א

ראו"כ "מדרש להוראה" שעי" מבצר הכוללים בקרית

לרגל שמחת נשואי בתו הכלה תחי'

ואילין מיליא יהון לקיעיא, שהיווג יעלה יפה לתפארת המשתפה, אל תוך ביתו להניח ברכה, ויורוה מזה ומכל יוצ"ח ר נחת דקדושה בטוב מרובה וגדושה, ויזכה עוד רבות בשנים לשבת באהלה של תורה ולהרביץ תורה והוראה, ואך נטח ומסד ירדפורה כל ימי חייו, עד ביאת הגואל במהרה בימינו.

כעתירת וברכת:

המערכת

צפצפולי הלכה

בירורי הלכות, נערך ונסדר ע"י מערכת "בית וועד לחכמים" שע"י מבצר הכוללים קרית יואל והיו למראה עיניו של הגה"צ דומ"ץ קרית יואל שליט"א
לחברות והארות: 845 662 4936 או ע"י הפקס: 845 781 7213

דין יין פוטר כל מיני משקין (א)

(א) מי ששותה יין ושאר משקין אין צריך לברך על המשקין לפניהם, שברכת "בורא פרי הגפן" פוטר המשקין, וכן אין צריך לברך אחריהם "בורא נפשות" שנפטרים בברכה אחריהם של היין, והטעם לזה, שהיין חשוב מאוד, והוא ראש לכל משקין, על כן שאר משקין טפילים הם אצלו ויוצאין בברכתו.

(ב) ואף כששתה רק מעט יין ג"כ נפטרים המשקין, אכן כששותה פחות מרביעית אף שאינו צריך לברך על המשקין "שהכל" שנפטר בברכת היין, אבל מ"מ צריך לברך אחריה ברכת "בורא נפשות" שאין היין פוטר המשקין מברכה אחריה כשאנו מברך על היין ברכת על הגפן, [ואף כשלא שתה מהמשקין לבדו שיעור רביעית רק בצירוף המשקין והיין ביחד שתה רביעית (שהוא לערך 3 אונסע"ס), צריך לברך אחריהם בורא נפשות].

(ג) מה שנתבאר שיין פוטר שאר משקין זה דוקא כשהיה דעתו לשתות, או שהיה לפניו על השלחן, אבל אם לא הי המשקאות על השלחן וגם לא הי דעתו עליהם, אינם נפטרים בברכת היין וצריך לברך לפניהם שהכל [ולענין ברכה אחריהם ככה"ג יתבאר בהמשך דבריו א"ה].

(ד) אורה ששתה יין ולא הי דעתו לשתות שאר משקין וגם לא הי לפניו ואח"כ הביא הבעה"ב שאר משקין, אעפ"כ אין צריך לברך על המשקין מכיון שהוא סומך על דעת בעה"ב, והרי זה נחשב כאילו היה דעתו לשתות.

(ה) ודינים אלו מצויים בשבת בבוקר כשהולכים לקידושא רבא ועושים שם קידוש על גרעי"ם דשאו"ס, אין צריך לברך שהכל על הסאד"ע, וכן אין צריך לברך אחריהם ברכת "בורא נפשות", ואף כשלא היה עדיין הסאד"ע על השלחן כשעת קידוש וגם לא היה דעתו לשתות, רק אח"כ הביא הבעה"ב, אעפ"כ א"צ לברך עליו מכיון שהוא סומך על דעת בעה"ב.

(ו) וכן הדין כששבע קידוש מאחר, ואח"כ שתה מעט גרעי"ם דשאו"ס שאין צריך לברך על הסאד"ע, אכן אם שתה מהיין פחות מרביעית [שהוא לערך 3 אונסע"ס] אף שאין צריך לברך "שהכל" על הסאד"ע, "בורא נפשות" מ"מ צריך לברך (כמובאר לעיל).

(ז) ומה שנתבאר כששבע קידוש מאחר א"צ לברך על הסאד"ע זהו דוקא כששבע בעצמו מעט מהגרעי"ם דשאו"ס, אבל אם לא שתה בעצמו כלל מהיין צריך לברך על הסאד"ע "שהכל" ו"בורא נפשות" ולא מזהי מה ששבע ברכת בורא פרי הגפן מאחר בשעת קידוש.

=====

- (א) שרי"ע (ק"י ע"ד סעיף ב' וס"י ר"ח סעיף ט"ז).
(ב) הוספת (בבבב"א דף מ"ב) והתקנתו הפוסקים.
(ג) ק"י א"כ מנב"א (ס"י ק"י ע"ד ס"ק א') וכן דעת הדרן החיים, וכ"פ חתניא (ס"י ק"י ע"ד סעיף ד' ובסבב"א פ"א הכ"א) וכ"פ הפמ"ג (ס"י ק"י ע"ד ס"ק א') אכן דעת הח"א (פ"ל ג"כ דין ה') דצריך לשתות יין בקביעות ולא מני כששותה רק כוס אחד או ב', הו"ד בבב"א (ס"י ק"י ע"ד ד"ה י"ו) וס"י דנב"א כחלילה שישתה ע"כ ככלל לגמרי ע"י"ש, אכן לדינא כתבנו ברית רוב הפוסקים, וכ"פ הגה"צ הדר"ק בחשבו"ת (ענין במ"י) ועין שכן במבאר בספר כסא אליהו (ס"י ר"ח אות ד') וס"י יוצא מחברת גדולת אחרונים בחשבו"תם ע"י"ש.
(ד) חת"א (סבב"א פ"א הכ"א) הובא בקצוה"ש (ס"י ס"י ע"ד ה'), והגה"צ הדר"ק שליט"א צ"ח שכן במבאר בספר כסא אליהו תנ"ל.

אכן המשבר (כשע"צ ס"י ר"ח סק"י) נסבב מפני ששתה מהיין מלא לגמרי כיון שיש ספק אי חייב לברך אחריה על הגפן, וע"כ סיים ב"ע א"י יכיר "בורא נפשות" באופן זה, אכן דבריו תמוהין דאיה ספק יש בזה, וד"ח כל מין מין מבצר "על הגפן" וא"כ באותו אופן ויפטר המשקין ששתה, וכן הקשו עליו בשבת הלוי (ח"ת סי' קס"ו אות ב') ועוד אחרונים, ומהנ"ל "הדר"ק שליט"א בתשובה (ענין במ"י) כתב ביאור נפלא למסקנת המשבר דנתפס אולי לא הברכה כי "בורא פרי הגפן" ויפטר המשקין רק שתיית היין לבדו הוא הפוסט מטעם עיקר וטפל, וע"כ יתכן לומר שאף כשאנו מברך על העיקר כמו בדבריו דין שלא שתה מהמקור כשיעור, אעפ"כ יש לומר דאין צריך לברך על הטפל דנטפל לגמרי אצלו, או כ"ס לא באמת הבית שגרים (ס"י ע"ה) ומד"ש ע"י"ו חידוש גדול דאם שתה יין ושבת לברך עליו ואח"כ כשנכנס שלא בירך שוב אינו רוצה לשתות עוד יין רק שאר משקין שסאד"ע לברך "שהכל" על המשקין אף שלא בירך על היין כלל מכיון שהמשקה הוא טפל ואין לברך על הטפל [אלא שמסיים גדולי אסור לשתות עוד מהמשקין לחוד מחמת דאסור ליתנות מעוה"ל בלא ברכה ע"י"ש], וכ"י ליישב ספקת הבב"א אמנם לדינא נקטינן כפשטות לשון חתניא דכלל אופן צריך לברך וכ"כ בספר ברכות ישראל (מבצל משרת ישראל - פ"א הכ"א) והגה"צ הדר"ק שליט"א בשו"ת אנלי דבש (ח"א סי' ט' או ט"ו - י"א) האריך שכן דעת מרן רביה"ק זי"ע בשו"ת דברי יואל (ס"י י"א) ושכן כתבו עוד הרבה פוסקים לענין שאר עיקר וטפל ע"י"ש.

- (ה) ז"י במנ"א (ס"י ר"י סק"י) וכן יוצא מדברי הפוסקים תנ"ל.
(ו) תנ"א (סעיף ד') מנב"א (ס"י ק"י ע"ד סק"י) חת"ל"ר (ק"א).
(ז) דעת הרמ"א (ל"א דין א') הו"ד בת"ח (פוסט) ועוד, והגה"צ הדר"ק שליט"א בתשובה (ענין במ"י) האריך בזה וכתב שאף שהאחרות חיים הביא בשם שלחן של אברהם רבאן או אמרין דרין דאמא דבע"כ סבבין, והו"ר משהו דס"ל דהפוסקים דבאן אל מתי דנפ"ל ר' דקד"ל דרעוהו לחוד מתי ח"ה דרעו בעה"ב ג"כ מתי ע"י"ש.
(ח) במקום דאחרונים דגם בערע"ם דושר"י יש לו כל המלכות יין ואף שיש ספקם לומר דגרע"ם מניחו דאין להם חללה מספר דנחמ"א איהו חלקי איהו מהאלהל, מ"מ לדינא אחרונים דרינן כיון גמור לענין שפוט"ל כל מיני משקין, אבא"י.
(ט) ז"י ברק"א (ו' התהו"ש שרי"ע סעיף ב') דהביא מספר ביה כהונה דחא דין פוטר שאר משקין איהו דוקא כששותה ברוך שתי' אבל כששותה רק מצד מצוה כמו בחמ"ז אינו פוטר, מ"מ מסתמך הפוסקים נראה להודיא שלא דבריו וכן במבאר להדיא להקל במנ"א (ס"י ק"א) לענין קידוש ובאמת שכבר הו"ד בהרע"א ע"י"ש, אלא שבדעתו צריך שגם הבחי כהונה מודה להדיא קידוש מכיון שאין קידוש אלא במקום סעודה ולפי"ו בבב"א ו' והבדלה יש מקום לחתמיה וכ"כ השבט הלוי (ח"א סי' ט"ו), מ"מ לענין דאין נראה לחלק בתחומי המוסקין גם לענין בחמ"ז והבדלה, וכ"פ הגה"צ הדר"ק שליט"א בתשובה (ענין במ"י).
(י) ואם שתי מהיין יתחייב מצינו (והוא לעד אונס אחד) וגם אבל מני מונות ביר קידוש אורא נפשות על המשקין, ואח"כ ביר על המיין ויכלול צמו על הגפן כמו שנתבאר שרי"א אנלי דבש (ח"א סי' ט"א אות ד') בשם קצות השלחן ע"י"ש.
(יא) שפנ"י (בבב"א פ"א הכ"א) שו"ת (מפד"ר סי' ל"ז) שו"ת ב"ח בשע"ים (י"ב), והגה"צ הדר"ק שליט"א בתשובה (ענין במ"י) צ"ח שכן כשברית די יצחק (ח"א סי' ג') ובשרית הלכה למשה (ח"א סי' ק"ע) ובשרית צור יעקב (ס"י ק"ל) ובספר קידוש אלעזר (ס"י ק"י ע"ד) וכל זה דלא נדבומה בנינו ורודים תנ"ל דמטעם מדבריו להקל בזה ובדבריו פסק בשו"ת נודע לצינח"ס (ל"ח), (והגה"צ הדר"ק שליט"א בתשובה (ענין במ"י) ביאר גדולי דעת הגניז ורודים כדעת חומ"א (ס"י ק"י ע"ד ד') אעפ"כ לא קי"ל כן שרוב פוסקים חולקים על דברי חומ"א תנ"ל, ועוד דבפקודת אלעזר תנ"ל, כתב דאף חס"א מור בנינו דין דצריך לברך דסוכים אל שתי כלל מהיין א"א להמשקין לחיות טפל להיין ע"י"ש.